

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

**у контексті державної
програми розвитку фізичної культури в Україні:
досвід, проблеми, перспективи**

Присвячується 10-річчю факультету фізичного виховання і спорту

Житомир, 2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ У КОНТЕКСТІ
ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ:
ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник наукових праць

Випуск 1

*Присвячується 10-річчю
факультету фізичного виховання і спорту*

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2014

УДК 796.011
ББК 74.200.55
Ф48

*Рекомендовано до друку Вченою Радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 28 листопада 2014 року протокол № 4*

Рецензенти:

- Костюкевич В. М.** – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського).
Козіна Ж. Л. – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди).
Ахметов Р. Ф. – доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (Житомирський державний університет імені Івана Франка).

Головний редактор: кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент **Т. Б. Кутек**
(Житомирський державний університет імені Івана Франка).

Відповідальний редактор: кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент **Т. Є. Яворська**
(Житомирський державний університет імені Івана Франка).

Редакційна колегія:

- Бріскін Ю. А.**, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (ЛДУФК, м. Львів).
Вовканич А. С., кандидат біологічних наук, професор (ЛДУФК, м. Львів).
Виноградський Б. А., доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (ЛДУФК, м. Львів).
Грибан Г. П., доктор педагогічних наук, професор (ЖДУ ім. І. Франка, м. Житомир).
Єрмаков С. С., доктор педагогічних наук, професор (ХДПУ ім. Г. Сковороди, м. Харків).
Заневський І. П., доктор технічних наук, професор (ЛДУФК, м. Львів).
Льїн В. М., доктор біологічних наук, професор (НУФКіСУ, м. Київ).
Кашуба В. О., доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (НУФКіСУ, м. Київ).
Коробейников Г. В., доктор біологічних наук, с. н. с. (НУФКіСУ, м. Київ).
Москаленко Н. В., доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (ДДіФК, м. Дніпропетровськ).
Філіпов М. М., доктор біологічних наук, професор (НУФКіСУ, м. Київ).
Фурман Ю. М., доктор біологічних наук, професор (ВДПУ ім. М. Коцюбинського, м. Вінниця).
Худолій О. М., доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор (ХДПУ ім. Г. Сковороди, м. Харків).

Фізичне виховання та спорт у контексті державної програми розвитку фізичної культури в Україні: досвід, проблеми, перспективи: збірник наукових праць. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 260 с, іл.

У збірнику вміщено наукові праці, що висвітлюють актуальні питання фізичного виховання різних верств населення, теорії та методики підготовки спортсменів, підготовки кадрів у сфері фізичного виховання і спорту, психолого-педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту, медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту, фізичної реабілітації, фізичної рекреації.

Збірник буде корисним для вчителів і викладачів фізичного виховання, тренерів, організаторів фізичного виховання та спорту, спортсменів, студентів.

Мова видання: українська, російська, англійська

За достовірність інформації відповідальність несуть автори статей

УДК 796.011
ББК 74.200.55

С. Яворська, Житомирського державного
університету імені Івана Франка, 2014

**ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ:
ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Сірик А. Є., Сергієнко В. М. Фізкультурно-спортивна діяльність вищого навчального закладу	149
Твердохліб Ж. О. Формування професійних навиків у майбутніх педагогів у процесі застосування методики колового тренування на заняттях з фізичного виховання	152
Томашевський І. Я., Гринчук О. М. Технічна підготовка волейболісток у вищих навчальних закладах	155
Ушаков В. С., Проценко А. А. Профессиональная подготовка будущих учителей физического воспитания в высших учебных заведениях	157
Філіппов М. М. Формування освітнього процесу в вузівському фізичному вихованні	160
Шаверський В. К., Саранча М. П. Оцінка фізичної підготовки студентів-волейболістів різних ігрових амплуа	163
Шепеленко Т. В., Лучко О. Р. Основні критерії відбору у групи спортивного удосконалення зі спортивної аеробіки та черліденгу в УкрДАЗТ	166
Яворська Т. Є. Науково-дослідна діяльність як базова основа інтелектуального самовдосконалення майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту	169
Яковліва О. П., Яковлів В. Л. Роль спілкування у розвитку особистості майбутнього вчителя фізичної культури	171

**НАПРЯМ III.
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

Дмитренко С. М., Асаулюк І. О., Романенко О. І. Зміни в показниках швидкісно-силових здібностей учнів середнього шкільного віку під впливом педагогічної технології	175
Жуковський Є. І., Шишук Л. М. Виховання морально-вольових якостей — одна з педагогічних умов ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів	177
Иваненко В. В. Психологическая подготовка в волейболе	179
Коробейников Г. В. Індивідуально-типологічні властивості психофізіологічних функцій у елітних льодовиків різної статі	183
Омельченко Т. Г. Оволодіння навичками та вміннями емоційної саморегуляції як необхідна складова підготовки фахівця у сфері фізичного виховання та спорту	186

**НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
І СПОРТУ ЯК БАЗОВА ОСНОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ**

Яворська Т. Є.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Постановка проблеми. Отримання якісної освіти – одне з фундаментальних прав кожної людини. Науково-дослідна діяльність студентів факультету фізичного виховання і спорту є однією з найважливіших засобів підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у системі вищої освіти.

Система вищої освіти передбачає підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, засвоєння та впровадження інноваційних, наукових та інформаційних технологій. Майбутній фахівець має прагнути до високого рівня самосвідомості, самовдосконалення, самореалізації. У Національній доктрині розвитку освіти України визначено, що найважливішими якостями сучасної молоді є ініціативність, креативність, мобільність, здатність творчо мислити та знаходити нестандартні рішення, вміння навчатися впродовж усього життя [3, с. 3]. Формування вміння до пошукової активності майбутніх фахівців, розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості, залучення студентів до творчих занять та дослідницьких проєктів залишається актуальною проблемою та відкритим питанням у сфері науково-дослідницької діяльності студентів майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У працях А. Баєва, В. Борисова, І. Столбова, Т. Ульріха висвітлено проблему формування дослідницьких вмінь та навичок. Деякі аспекти науково-дослідної діяльності студентів розглядали В. Андрєєв, О. Глушенко, С. Гончарова, О. Дубасенюк, Л. Завірюха, А. Козлов, В. Прошкін, І. Прошкіна тощо.

Так, В. Шейко та Ю. Кушнарєнко займалися питаннями щодо організації та методики науково-дослідної діяльності.

Отже, проблема організації науково-дослідної діяльності студентів є актуальною та своєчасною у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту.

Метою статті є проаналізувати стан науково-дослідної роботи майбутніх фахівців з фізичної культури Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, метод наукової обробки інформації.

Результати дослідження та їх обговорення. Серед великої кількості проблем, які хвилюють сьогодні вчених, науковців, учителів, усе суспільство, є проблема виховання високоосвідченої, гуманної особистості. Освідчена людина – це не стільки людина, яка багато знає, навіть зі сформованим світоглядом, скільки людина моральна, культурна. Освіта повинна створювати умови для формування вільної особистості: і освідченої, і духовної, і моральної, і родової. Отже, саме виховання стає планетарним соціокультурним явищем людини як події, здатної до самоздійснення, до інтелектуального самовдосконалення, до вміння жити для себе власною працею, до зусилля волі задля власного добробуту й добробуту інших, обов'язку і відповідальності перед собою та іншими [1, с. 435].

На нашу думку, інтелектуальний саморозвиток слід розглядати як комплекс розумової активності, який ми швидше поважаємо, аніж розуміємо.

Під інтелектом розуміємо здібності людини, які визначаються здатністю орієнтуватися у навколишньому середовищі, адекватно його відображати й перетворювати, мислити, навчатися, пізнавати світ і переймати соціальний досвід, спроможність розв'язувати завдання, приймати рішення, розумно діяти, передбачати [4, с. 140]. Інтелект є своєрідним коефіцієнтом корисної дії пошукової системи мозку. За результатами вчених виявлено, що найбільші втрати інтелектуального фонду відбуваються саме на ранніх стадіях розвитку дитини.

Крім того, інтелектуальний потенціал нашої держави багато в чому залежить від того, з якою мірою моральної відповідальності і професійності будуть ставитися педагоги та науковці вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації до пошуку, відкриття та розвитку здібностей, таланту майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту.

Отже, завдання викладачів полягає у тому, щоб розкрити шляхи самовияву, самоствердження, самовдосконалення особистості, а отже, розвитку її творчої, науково-дослідної діяльності [1, с. 434].

Необхідним елементом науково-дослідної роботи є заохочення діяльності студентів, створення ситуації успіху, особистісний підхід, що встановлюється як ключовий психолого-педагогічний принцип організації навчального процесу, від якого багато в чому залежить ефективність переорієнтації системи освіти на інтелектуальне самовдосконалення особистості майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту.

Слід зауважити, що самовдосконалення інтелектуальної особистості має ґрунтуватися не на подачі готової інформації, а на отриманні студентів нових знань та умінь за допомогою розв'язання теоретичних і практичних проблем, тому що це є самостійна науково-дослідницька діяльність студентів, яка передбачає постановку питань-проблем, формування гіпотез і перевірку їх у ході розумових і практичних операцій.

Як відомо, вміння працювати самостійно є незамінним джерелом активності мислення. Цьому сприяє виконання студентами спеціальних завдань, проблемних питань, коли студент самостійно встановлює міжпредметні зв'язки, може порівнювати, шукати необхідну інформацію, робити висновки. Знання, що здобуваються в процесі напруженої інтелектуальної праці, відрізняються міцністю, тому студенти готові їх використовувати у подальшій своїй майбутній діяльності. Саме самостійний, творчий характер розуму формується тоді, коли в процесі розвитку, поглиблення знань існують елементи дослідження.

Науковці Л. Кожушко, В. Сівак вважають, що кожен студент визначає власний шлях входження в науку, що сприяє розвитку його творчих здібностей, наукового мислення, основними параметрами якого є пізнавальні,

світоглядні, етичні та естетичні цінності, вміння діалектично співвіднести традиційне і нове, системне бачення явищ та процесів діяльності.

Завдяки пошуковій і дослідницькій роботі студенти зможуть на етапі навчання діагностувати свої вміння, навички та свідомо обрати напрям майбутньої діяльності, що найбільше відповідає їх інтересам та здібностям. Однак, обмеженість уявлень про власні професійні якості відбивається на потребі у самовдосконаленні, тому майбутні фахівці не повною мірою використовують потенційні можливості інтелектуального саморозвитку.

Науково-дослідна діяльність студентів на факультеті фізичного виховання і спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка здійснюється під час науково-практичних конференцій, диспутів, студентських олімпіад зі спеціальності, у роботі проблемних груп та наукових гуртків, у позааудиторний час тощо. В межах навчального процесу також є чимало творчо-пошукових робіт: від написання рефератів, повідомлень, наукових статей до, власне кажучи, дипломних та магістерських досліджень.

Зауважимо, що організація самостійної роботи майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту з використанням сучасних інформаційних технологій, на наш погляд, має багато спільного з організацією дистанційного навчання.

Ми погоджуємося з думкою науковців С. Довгого, А. Стрижака, що для забезпечення процесу останнього необхідний комплекс технологій, який повинен мати такі компоненти:

- 1) навчально-методичний матеріал для навчання (віртуальні підручники, конспекти лекцій, відео-, аудіо-матеріали);
- 2) самостійна робота студентів (лабораторні, демонстрації, досліди у віртуальній лабораторії, практичні заняття);
- 3) отримання знань через спілкування (відео-, аудіо-, текстові конференції, графічна дошка, чат-кімнати);
- 4) перевірка знань (тестові опитування, мультимедійні конференції, чат-дискусії, практичні завдання);
- 5) контроль успішності (журнал успішності групи) [2, с. 176].

ВИСНОВКИ

Майбутнє України залежить від багатьох чинників, але найважливішим із них є її інтелектуальне самовдосконалення, творчий потенціал майбутніх фахівців, їх бажання засвоювати нові знання, створювати інноваційні технології, творчо мислити й виробляти конструктивні рішення.

У зв'язку з цим формується новітня світоглядна концепція, згідно якої особистість постає пріоритетною з її унікальними інтересами, цінностями, здатністю до самовдосконалення, саморозвитку, самоактуалізації, самоосвіти, творчої діяльності.

Перспективи подальших досліджень. Необхідність ефективної організації науково-дослідної роботи студентів факультету фізичного виховання і спорту обумовлена високими вимогами до рівня підготовки майбутніх фахівців для підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці зі сформованими потребами в постійній професійній самоосвіті та вмінням наукового мислення і саморозвитку. Рішення цього завдання сприяє широкому використанню новітніх інформаційних технологій для інтелектуального самовдосконалення, що і є перспективою подальших наших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васянович Г.П. Збірка наукових праць / Г.П. Васянович. – Львів : ПП «Бодлак», 2006. – 448 с.
2. Довгий С.О., Стрижак А.В. Методика використання сучасних інформаційних технологій при підтримці процесу навчання обдарованої молоді: метод. посіб. / під ред. С.О. Довгого, А.В. Стрижака. – К. : Інформ. Системи, 2009. – 200 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта. – 2002. – 24 квіт. (№ 26). – С. 2–4.
4. Український педагогічний словник / за ред. Гончаренка С.У. – К. : Либідь, 1997. – С. 178.

АНОТАЦІЇ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ЯК БАЗОВА ОСНОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Яворська Т. Є.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

У статті проаналізовано стан науково-дослідної роботи майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка; розглянуто структурні компоненти організації та змісту самостійного навчання студентів. На основі наукової літератури та власних досліджень запропоновано шляхи покращення навчального процесу майбутніх фахівців щодо організації дистанційного навчання студентів.

Ключові слова: інтелект, інтелектуальний саморозвиток, майбутній фахівець, науково-дослідна діяльність, дистанційне навчання.

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И СПОРТА КАК БАЗОВАЯ ОСНОВА ИНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО САМОУСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

Яворская Т. Е.

Житомирский государственный университет имени Ивана Франко

В статье проанализировано состояние научно-исследовательской работы будущих специалистов специальности «Физическое воспитание», «Физическое воспитание*» Житомирского государственного университета имени Ивана Франка.

Франко, рассмотрены структурные компоненты организации и содержания самостоятельной учебы студентов. На основе научной литературы и собственных исследований предложены пути улучшения учебного процесса будущих специалистов к организации дистанционной учебы студентов.

Ключевые слова: интеллект, интеллектуальное саморазвитие, будущий специалист, научно-исследовательская деятельность, дистанционное обучение.

STUDENTS' SCIENTIFIC-RESEARCH ACTIVITY AS A BASIS OF INTELLECTUAL SELF-DEVELOPMENT OF FUTURE PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS SPECIALISTS

Yavorska T.

Zhytomyr Ivan Franko State University

The article analyses scientific-research work of the future specialists of Physical education specialty of Zhytomyr Ivan Franko State University; structural components of the organization and content of students' self-study are also considered. The ways of improving educational process of future professionals for the organization of students' distance learning on the basis of the scientific literature and our own research are suggested.

Keywords: intelligence, intellectual self-development, the future specialist, scientific-research activities, distance learning.

РОЛЬ СПІЛКУВАННЯ У РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Яковліва О., Яковлів В.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Постановка проблеми. Цілеспрямоване педагогічне спілкування є фактором ефективності організації навчально-виховного процесу. Так, А.А.Бодальов вказує на те, що у процесі спілкування досягається взаєморозуміння при виконанні роботи, формується здатність прогнозувати поведінку один одного в певних умовах, або навпаки, за умови виникнення конфліктів, проявляється нездатність передбачити поведінку партнера у спілкуванні. Однак, констатує він далі, досягнення позитивного результату в спілкуванні, як правило, пов'язано із адекватним чуттєвим відображенням один одного, накопиченням і правильним узагальненням інформації. Негативний же результат у спілкуванні частіше є наслідком неадекватного відображення один одного суб'єктами спілкування, недостатнім і неправильним тлумаченням інформації, якою кожен із них володіє [2, 89]. Що саме ми і мали змогу спостерігати в процесі проходження студентами інституту фізичного виховання і спорту педагогічної практики в літньому оздоровчому таборі.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Розглядаючи категорії спілкування і діяльності, у контексті педагогічної діяльності і педагогічного спілкування, можна стверджувати, те що між ними фактично неможливо провести чіткого розмежування. Між спілкуванням і діяльністю, як різними сторонами життя, існує маса переходів і перетілень однієї в іншу. В деяких видах діяльності, в якості засобів і способів використовуються ті засоби і способи, які характерні для спілкування і навпаки [5].

У всій різноманітності підходів науковців щодо ролі і функцій спілкування [2, 5, 6 та ін.] можна зробити висновок, що всі вони зводяться до винятковості ролі спілкування як у розвитку, так і у функціонуванні особистості.

Актуальним щодо проблеми нашого дослідження є визначення педагогічного спілкування як фактору ефективності організації виховного процесу. Так у ряді досліджень вказується на те, що значна частина педагогічних порад і труднощів визначається не стільки недоліками методичної підготовки вчительських кадрів, скільки деформацією сфери професійно-педагогічного спілкування [2].

Як зазначає Г.Ю. Айзенк [1], людина активно відображає у своїй свідомості оточуючий світ, а в ньому самого себе. У процесі самовідображення виникає самовідчуття. Воно змінне і залежить від зовнішніх обставин, що відбиваються на супроводжуваному самопочутті та емоціях (радість, прикрість та ін.). Про незаперечне значення емоцій у поведінці людини наголошував американський психолог Керрол Ізард [3].

Отже, ми можемо зробити висновок, що у процесі практичної діяльності у людини виникає властивість здійснення самоаналізу, або рефлексії: людина починає дивитися на себе ніби з боку і цим здійснює самоконтроль і проводить самооцінку. Буває так, що з'являються «актори поневоли», хоча граючи соціальну роль, така людина насправді вважає і відчуває себе зовсім по-іншому. У будь-якому спілкуванні, не дивлячись на необхідність змінювати форму і стиль поведінки, людина все ж таки зберігає свою якісну своєрідність, своє обличчя. Це підтверджує поведінку людини в особливо екстремальних кризових умовах [4], а в таких умовах часто буває студент під час проходження педагогічної практики, тому що в її процесі виникає багато екстремальних ситуацій, дуже часто одна за одною і розв'язати їх потрібно негайно. Отже, їх подолання, як підтверджують результати нашого дослідження, відіграє важливу роль у розвитку комунікативних умінь майбутніх учителів фізичної культури.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати роль спілкування та ефективні умови спілкування у розвитку особистості майбутнього вчителя фізичної культури.

Завдання дослідження.

1. Визначити основні напрями ефективного спілкування в педагогічному колективі.
2. Розглянути методи діагностики комунікативної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Наукове видання

**ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ У КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Збірник наукових праць

У збірнику збережено орфографічні та пунктуаційні особливості авторських текстів

Комп'ютерний макет: Остринський В. В.
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

В оформленні обкладинки використано фотографії:

- Рустама Ахметова – майстра спорту міжнародного класу, учасника XX Олімпійських ігор (Мюнхен);
Інна Євсєєвої – майстра спорту міжнародного класу, учасниці XIV та XV Олімпійських ігор (Сеул, Барселона);
Валерія Андрійцева – заслуженого майстра спорту, срібного призера XXX Олімпійських ігор (Лондон);
Юлії Єлістратової – майстра спорту міжнародного класу, учасниці XXIX та XXX Олімпійських ігор (Пекін, Лондон);
Людмили Коваленко – майстра спорту міжнародного класу, учасниці XXX Олімпійських ігор (Лондон).

Надруковано з оригінал-макета авторів

Підписано до друку 28.11.14. Формат 60х90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 32.5. Обл. вид. арк. 30.7. Наклад 300. Зам. 249.

Видавець і виготовлювач

Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка
м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40
Свідцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ЖТ №10 від 07.12.04 р.
електронна пошта (E-mail): zu@zu.edu.ua